

Säännöskohtaiset huomiot lakiesityksestä ja siinä havaituista puutteista

Luku 1: Yleiset säännökset

4 § Toimeenpano: Ehdotetut muutokset ovat sinänsä tarkoituksenmukaisia, mutta pykälän perustelut eivät näkemyksemme mukaan kaikilta osin vastaa tehtyjä muutoksia.

5 § Toimeentulotukiasian valtakunnallinen neuvottelukunta: Suhtaudumme varauksellisesti säännöksessä ehdotettuun valtakunnalliseen toimeentulotukiasian neuvottelukuntaan sekä siihen liittyvään asetuksenantovaltuuteen. Tässä ja myöhemmin luvussa 5 (27 e §) ehdotetut alueelliset neuvottelukunnat ovat lakiin vietyinä melko raskaita hallintokeskeisiä toimeenpanon tukimuotoja. Toisaalta toimeentulotuen nykytila-analyysissä kerätty tieto puoltaa sitä, että alueellinen ja valtakunnallinen neuvottelumenettely yhteistyöstä ja toimeenpanon käytännöistä voi parantaa toimeenpanon edellytyksiä alueilla.

Ehdotetuissa säännöksissä sekä valtakunnallisen että alueellisten neuvottelukuntien ehdotettu kokoonpano on kuitenkin epätarkoituksenmukainen. Vaikka lakiesityksessä esitetään, että perustoimeentulotuen 50 % rahoitus jäisi kunnille, kuntia ei säännösten esitetä kuuluviksi valtakunnalliseen neuvottelukuntaan. Alueellisten neuvottelukuntien tehtäväksi määritellään mm. asumiseen liittyviä asioita. Tästä huolimatta kunnat eivät ole ehdotuksessa uudessa 27 e §:ssä mukana myöskään alueellisten neuvottelukuntien kokoonpanossa. **Vaadimme, että kunnat/kuntien edustus tulee lisätä varsinaiseen pykälään niin valtakunnallisen kuin alueellistenkin neuvottelukuntien jäseniksi.** Tällöin kunnilla olisi edes jonkinlainen lakisääteinen mahdollisuus vaikuttaa perustoimeentulotuen toimeenpanoon liittyviin asioihin ja mahdollisesti jopa kustannuksiin. Lisäksi neuvottelukunnissa tulisi säännösten tasolla olla myös suoraan asiakkaiden edustus.

2 §:n jättäminen muuttumattomaksi esitysluonnoksessa: Näkemyksemme mukaan myös 1 luvun 2 §:ään olisi tullut tehdä muutoksia ja päivityksiä sekä saattaa se vastaamaan nyky-yhteiskunnan ilmiöitä. Nyt 2 §:n

vastaamattomuutta nykyajan tarpeisiin ja toimeentulotuen toimeenpanon haasteisiin on pyritty korjaamaan uudella *Henkilöllinen soveltamisala (5 luvun 27 §)* -säännöksellä. 27 §:n ehdotettu sisältö ja tarkoitus jää epäselväksi, eikä sen 3 momentti vastaa pykälän otsikkoa. Lisäksi säännöksen yhteys 2 §:ään jää epäselväksi ja osin jopa ristiriitaiseksi.

Näkemyksemme mukaan ehdotetun uuden 27 §:n yritys selkeyttää sitä, kennellä on oikeus täysimääräiseen toimeentulotukeen ja kenen kohdalla voidaan tuen tarve arvioida PL 19.1 §:n edellyttämän minimieksistenssin perusteella, on sinänsä kannatettava ja välttämätön lisäys lakiin. Tätä harkintaa ei voi jättää yksinomaan toimeenpanijoiden sopimuksiin perustuvaksi toiminnaksi, kuten nykyisin toimeenpanossa tapahtuu. Ehdotettu sääntely ei kuitenkaan selkeytä tilannetta riittävästi. **Kuntaliiton arvion mukaan uusi soveltamisalasäännös ja sen suhde lain 2 §:ään edellyttää myös tarkastelua perustuslain näkökulmasta.**

Toteamme myös, että toimeentulotuen viimesijaisuuden vuoksi lainsäädännön vastikkeellisuutta olisi tässä esityksessä tullut lisätä esimerkiksi edellyttämällä tuen hakijaa laittamaan ensisijaiset etuudet vireille tai oikeuttamalla viranomaista vireyttämään ne hänen puolestaan tai antamalla toimeenpanijalle oikeus tulouttaa opintolainan tavoin em. etuudet, mikäli henkilö kieltäytyy niitä hakemasta. Toimeentulotuen saajina on tällä hetkellä pitkäaikaisestikin henkilöitä, jotka vain kieltäytyvät esimerkiksi lapsilisän tai asumistuen hakemisesta. Laissa ei toimeentulotuen viimesijaisuudesta huolimatta ole tällaiseen tilanteeseen selkeästi ensisijaisen etuuden saamiseen/vireille laittopakkoon tai siitä kieltäytymiseen liittyviä säännöksiä. **Arvioimme, että em. sääntely voitaisiin toteuttaa joko osana 1 lukua kokonaan uudella säännöksellä tai mahdollisesti esimerkiksi huomioitavat tulot 11 §:ssä.**

Luku 2: Toimeentulotuen määräytyminen ja rakenne

6 § Toimeentulotuen määräytyminen: Säännös on osittain uusi ja osittain siihen on siirretty muualta laista jo voimassa olleita säännöksiä. Kaikkiaan säännös on aiemmin käsitellyt ainoastaan tuen määräytymisen perusteita varsin yksiselitteisesti ja lyhyesti. **Näkemyksemme mukaan säännökseen 1 ja 2 momenttien uusi muotoilu ja niihin liittyvät perustelut eivät kaikilta osin ole onnistuneita, eivätkä nykytilaa selkeyttäviä mm. siksi, että perustelut ovat jääneet varsin keskeneräisiksi ja rikkonaisiksi.** Esimerkiksi 2 momentin perusteluihin on kielellisten virheiden lisäksi jäänyt lain valmisteluvaiheesta edelleen käsite erikoismenot, joka on nyt poistettu uudesta 7 c §:stä ja sen perusteluista eli täydentävän toimeentulotuen sääntelystä kokonaisuudessaan. Tämän säännöksen perustelut ovat siis ristiriidassa 7 c §:n sääntelyn kanssa. **3 momentti sinänsä puoltaa paikkaansa tässä säännöksessä, eikä meillä ole siihen ole huomautettavaa.**

7 b § *Terveydenhuoltomenot ja muut menot:* Aiemmin laissa on ollut ainoastaan yksi Muut perusmenot (toimeentulotukilaki 7 b §) säännös, johon on sisällytetty kaikkia muita perusmenoja koskeva sääntely. Nyt ehdotetaan tämän pykälän jakamista kahtia. **Kannatamme ehdotettua muutosta, sekä lasten tapaamiskuluihin ehdotettua muutosta, mutta esitämme samalla huolemme joiltain osin uuden 7 b §:n perusteluiden sisällöstä.**

Perusteluissa ei riittävällä tavalla selkeytetä ja käy ilmi, mikä on Kelan lääkkeiden tarpeellisuudesta tekemän asiantuntija-arvion merkitys täydentävän tai ehkäisevän toimeentulotuen tarvetta arvioitaessa. Käytännössä arvio on analoginen sosiaalihuollon asiantuntija-arvion huomioimiseen Kelan perustoimeentulotuen ratkaisutyössä. Toimeenpanossa on jatkuvasti merkittäviä haasteita sen osalta, että lääkkeitä - myös sellaisia lääkkeitä, jotka Kela on asiantuntija-arviossaan arvioinut jopa asiakkaan henkeä uhkaaviksi ja näin ollen ei-tarpeellisiksi - haetaan nyt kahdesta paikasta. On kestävämpää, että Kelassa lääketieteellisellä ja farmasian asiantuntemuksella arvioidaan lääkkeiden tarpeellisuus tai kiireellisyys, joka tulee uudestaan arvioitavaksi sosiaalialan ammattilaiselle, jolla ei ole lääketieteellistä koulutusta tai farmaseuttista osaamista. Luonnollisesti tämä on julkishallinnon toiminnan kannalta myös hyvin tehotonta. **Katsomme, että lääkemenojen osalta Kelan tekemän asiantuntija-arvion asema tulisi laissa selkeyttää ja ottaa käyttöön myös täydentävän toimeentulotuen tarpeellisuusarvioinnin perustana.**

Lisäksi Kuntaliitto esittää huolensa perusteluiden muotoilusta, jossa todetaan seuraavaa: *Perustoimeentulotuessa huomioon otetaan muut kuin perusosaan sisältyvät tarpeelliset terveydenhuoltomenot vain siltä osin kuin asiakas ei ole niitä lain mukaan oikeutettu saamaan ensisijaisista järjestelmistä.* Em. lause edellyttää lisäselkeytystä, koska nykymuodossaan lause vaikuttaa pikemminkin laajentavan hyväksyttävien terveydenhuoltomenojen soveltamisalaa kuin selkeyttävän tai rajaavan sitä. **Huomautamme, että terveydenhuoltomenojen soveltamisalaa ei ole laissa tyhjentävästi säädetty.** Mitä tällä perustelujen lauseella, suhteessa esimerkiksi joihinkin kalliisiin syöpähoitoihin, joiden ei ole katsottu kuuluvan julkiseen terveydenhuoltoon, tarkoitetaan? Vaikutelmaksi myös jää, että em. perusteella yksilö voisi esimerkiksi hakeutua yksityiseen silmälääkäriin ilman mitään erityistä perustetta ja hänelle korvattaisiin Kela-korvauksen jälkeinen osuus perustoimeentulotukena. Silmälääkärin tarkastus on sellainen palvelu, jota perustai erikoissairaanhoido eivät tarjoa silmälasireseptin hankkimista varten ilman silmänsairausperustetta/lähetettä. Onko tarkoitus, että perustoimeentulotuessa korvattaisiin tällaisia yksityislääkärikustannuksia tulevaisuudessa? Jos on, niin näiden kustannukset tulee arvioida, mitä nyt ei ole taloudellisesti arvioissa tehty.

Lisäksi toteamme, että pykälän 2 momentin 3 kohdasta eli henkilötodistuksen, oleskeluasiakirjan ja matkustusasiakirjan hankinnasta on pykälästä poistettu välttämättömyyskriteeri, mikä tulee palauttaa takaisin

pykälätasolle. Kyseessä on Kela-siirron yhteydessä täydentävästä toimeentulotuesta perustoimeentulotukeen siirretty menolaji, minkä perusteena Kuntaliiton näkemyksen mukaan tulee ehdottomasti jatkossakin olla säännöstenostolle nostettu välttämättömyysarviointi (esimerkiksi henkilöllä ei ole henkilöllisyystodistusta). Välttämättömyys -kriteeriä ei voi säätää perusteluilla, kuten nyt näytetään tehtävän, koska kyseessä on tarpeellisen suuruisena -pääsäännöstä poikkeava huomioimisperuste.

7 c § Täydentävä toimeentulotuki: Kannatamme säännökseen ehdotettuja muutoksia ja pidämme niitä lainsäädäntöä selkeyttävinä ja hyvinä. Huomautamme kuitenkin, että tässä yhteydessä olisi tullut uudistaa täydentävän toimeentulotuen sisältöä tarkoituksenmukaisemmaksi mm. hautaukseen, edunvalvonnan palkkioihin sekä romanivaatteisiin liittyen. Täydentävän toimeentulotuen myöntäminen varattoman henkilön hautaukseen on lähtökohtaisesti sidoksissa kunnan viimesijaiseen vastuuseen vastata henkilön hautausjärjestelyistä (hautausoimilaki 23 §). Tämä tehtävä ei ole siirtymässä hyvinvointialueelle. Lisäksi varattoman henkilön edunvalvontapalkkiosta tulisi huolehtia suoraan valtion toimesta toimeentulotuen sijaan. Erilaiset erityisvaatteet (esim. raskaus, romanivaatetus) ja -ruokavaliolisät sopisivat parhaiten perustoimeentulotuen yhteydessä arvioitavaksi, ja ne olisi voitu siirtää osaksi perustoimeentulotukea.

Lisäksi toteamme, että perusteluissa viitataan virheellisesti 6 §:n perusteluihin, joita ei enää tämän säännöksen yhteydessä ole, vaan ne on siirretty 13 §:ään.

Säännöksen perusteluissa on myös epätarkoituksenmukaisesti todettu seuraavaa: ”Tuen tarvetta arvioitaessa perusteena olisi Kansaneläkelaitoksen tekemä laskelma, johon hyvinvointialue täydentäisi erityisistä tarpeista aiheutuvat menot harkintansa nojalla”. Kansaneläkelaitoksesta ei siirry hyvinvointialueelle minkäänlaista laskelmaa sellaisessa muodossa, että hyvinvointialue voisi täydentää oman harkintansa piirissä olevia menoja Kelan laskelmaan. **Huomautammekin, että perusteluissa annetun oikeusohjeen kustannusvaikutukset olisivat erittäin merkittävät, kun hyvinvointialueiden työntekijöiden tulisi manuaalisesti täyttää Kansaneläkelaitoksen laskelman tiedot omaan asiakastietojärjestelmäänsä. Vaadimme, että säännöksen epätarkoituksenmukaiset perustelut muutetaan vastaamaan jo vakiintunutta käytäntöä, jossa hyvinvointialue tekee ainoastaan tarvittaessa oman täydentävän toimeentulotuen perusteena olevan laskelmansa hyödyntämällä Kelan perustoimeentulotuen laskelman lopputulosta yksilöiden minkä perustoimeentulotuen päätöksen laskelmaa käytetään ratkaisun lähtökohdana.**

8 § Ehkäisevä toimeentulotuki: Kannatamme säännöksen siirtämistä muiden tuen sisältöä kuvaavien säännösten yhteyteen kuin myös sitä, että säännöksen 2 momentissa perustoimeentulotuen laskelman roolia ja lain

hakumenettelyyn liittyvää marssijärjestystä on selkeytetty suhteessa ehkäisevään toimeentulotukeen. 2 momentin erityisen syyn perustelu tulisi kuitenkin olla selkeästi poikkeus. **Näkemyksemme mukaan pääsäännön tulee ehdottomasti jatkossakin olla, että myös ehkäisevä toimeentulotuki perustuu nimenomaisesti perustoimeentulotukioikeuden selvittämisen kautta todettuun taloudellisen tuen tarpeeseen ja että ehkäisevässäkin toimeentulotuessa toteutuu toimeentulotuen viimesijaisuusperiaate myös jatkossa.** Mikäli henkilön perustoimeentulotukioikeutta ei ole yhdenvertaisesti selvitetty ennen ehkäisevän toimeentulotuen tarpeen selvittämistä, on mahdollista, että Kelaan siirretty perustoimeentulotuen tarpeen selvittämiseen liittyvä laskennallinen työ siirtyy tätä kautta osittain takaisin hyvinvointialueiden sosiaalialan ammattilaisten tehtäväksi ja toisaalta myös se, ettei hakijoiden perustoimeentulotukioikeus toteudu täysimääräisesti.

Lisäksi huomautamme, että säännöksen perusteluissa näytetään asetettavan säännöksen itsehallinnolliselle toimeenpanolle sellaisia reunaehtoja, jotka ylittävät lain sanamuodon. Perusteluilla ei voi yli varsinaisen lain säännöksen määritellä etukäteen, millaiset myöntämiskriteerit hyvinvointialue voi ehkäisevälle tuelle määritellä, kuten perusteluissa nyt viittauksella sosiaalihuoltolain 12 §:ään tehdään. Lisäksi em. 2 momenttiin kohdistuva perustelu on vahvassa ristiriidassa ehkäisevän toimeentulotuen 1 §:n 2 momentissa määritellyn ehkäisevän toimeentulotuen tarkoituksen kanssa.

10 § Alennettu perusosa ja 10 a § Perusosan alentamista koskeva menettely: Säännöksiä on merkittävältä osin muutettu. **Kuntaliitto on toistuvasti tuonut esiin, että perusosan alentamisen säännökset tulee uudistaa kokonaisuudessaan vastaamaan nyky-yhteiskuntaa ja eri toimijoiden palveluja siten, etteivät eri viranomaisten lainsäädännöt ja toimintaperiaatteet ole keskenään ristiriidassa, ja ettei perusosan alentaminen tosiasiallisesti johda raskaisiin hallinnollisiin tarkoitukseltaan epäselviin ja ristiriitaisiin viranomaisprosesseihin.** Perusosan alennuksen tosiasiallisia vaikutuksia tai kustannuksia ei ole koskaan selvitetty.

Pidämme tässä lakiesityksessä perusosan alentamiseen ehdotettuja muutoksia pitkälti soveltamis- ja toimeenpanokelvottomina. Perusosan alentamiseen ehdotetut muutokset tulee Kuntaliiton näkemyksen mukaan ehdottomasti arvioida myös valtiosääntöisestä näkökulmasta. Esimerkiksi sosiaalihuoltolain mukaisen palvelutarpeen arvion muuttaminen joissain tilanteissa pakolliseksi ja toisaalta taas sellaiseksi palvelumuodoksi, johon osallistumisella näytettäisiin voitavan loputtomasti estää perusosan alentaminen, edellyttää asiakkaan oikeuksien ja toisaalta 2 a §:n asettamien velvollisuuksien suhteen valtiosääntöistä punnintaa. Lisäksi 10 a §:n 2 momentissa on asetettu Kelalle tiedonantovelvollisuus, vaikka tiedon antamisen peruste tai mihin tiedon antamisen tulisi hyvinvointialueella johtaa, ei selviä sääntelystä ja asetettu velvollisuus on ristiriidassa 18 h §:n kanssa.

Voimassa olevan lain 10 §:ssä lähtökohtana perusosan alentamistilanteissa on kunnan toimimisvelvollisuus itsenäistä suoriutumista tukevan suunnitelman käynnistämiseksi, kun se saa tiedon perusosan alentamisesta. Nyt näytetään ehdotettavan, että Kela ohjaa tarpeen mukaan asiakkaan sosiaalihuollon palvelutarpeen arviointiin ja tiedottaa siitä etukäteen asiakasta, paitsi tilanteissa, joissa harkitaan toistuvaa työvoimapolitiittisista toimista kieltäytymistä, jolloin palvelutarpeen arviointia on säädetty ikiliikkuja, johon pelkkä osallistuminen näyttäisi estävän 40 % alentamisen kokonaan. **Kuntaliitto huomauttaa, että missään ei ole säädetty, että perusosan alentaminen tulisi sosiaalihuollossa tulkita suoraan siten, että sen perusteella käynnistyisi sosiaalihuoltolain 36 §:n mukainen palvelutarpeenarvio tai toiminta palvelutarpeen arviointin tekemiseksi. Katsomme, ettei 36 §:n sisältöä ja soveltamisalaa voida muuttaa toimeentulotukilaissa, eikä muutenkaan vaikuta parhaalta mahdolliselta ratkaisulta säätää yleislain keskeisestä soveltamisikästä erityislaissa.**

Lisäksi missään ei ole tosiasiallisesti säädetty siitä, miten ja millä keinoin Kela saa tiedon siitä, että henkilö ei ole Kelan ohjauksesta huolimatta hakeutunut ja/tai osallistunut palvelutarpeen arviointiin. Hyvinvointialueen oma-aloitteista tiedonantovelvollisuutta säätelevässä 18 b §:n 1 momenttiin on käytännössä sisällytetty vain voimassa olevan lain 18 a §:n 3 momentin sisältö. **Huomautamme, että voimassa olevan lain 18 a §:n 3 momentin sisältö on säädellyt yksinomaan kuntouttavan työtoiminnan järjestämiseen liittyviä tilanteita ja näistä annettavaa tietoa sekä tähän liittyvää tiedon antamisen harkintaoikeutta, ei sitä, että kunnat ilmoittaisivat itsenäistä suoriutumista tukevan suunnitelman laatimiseen osallistumisesta tai siinä suunniteltujen palvelujen laiminlyönnistä.** Suunnitelman laatimisesta tai sen laiminlyönnistä ilmoittamisesta Kansaneläkelaitokselle ei ole tällä hetkellä laissa säädetty mitään erikseen. **Koska tässä ehdotuksessa säännöksen perusteluissa voimassa olevan lain 18 a §:n 3 momentin soveltamisalaa näytettäisiin voimakkaasti laajennettuna, tulisi tästä näkemyksemme mukaan myös todeta jotain itse perusteluissa.** Toimeenpanon tehokkuuden vuoksi on ymmärrettävää, että asiasta säädetään, mutta tiedonantamisen kustannukset hyvinvointialueelle tulee myös arvioida ja tulee myös täsmentää, miten hyvinvointialue sitten antaisi nämä tiedot Kansaneläkelaitokselle.

11 § Huomioon otettavat tulot: Pykälään ei ole tehty muita muutoksia kuin poistettu ansiotulojen huomioimatta jättämisen toinen kriteeri. **Huomautamme, että voimassa olevassa laissa säännös on tulonsaajakohtainen, mutta nyt tässä esityksessä se ehdotetaan palautettavaksi kotitalouskohtaiseksi.** Tämän kustannuksia vähentävän muutoksen taloudelliset vaikutusarviot puuttuvat esityksen vaikutusarvioista.

Näkemyksemme mukaan kaikki pykälän 2 momentissa luetellut etuoikeutetut tulot olisi tullut läpikäydä ja arvioida sekä pohtia, ovatko ne enää taroituksenmukaisia ja onko em. tuloja sääntelevissä laeissa tapahtunut

sellaisia muutoksia, jotka pitäisi huomioida nyt myös toimeentulotukilaisissa. Esimerkiksi vammaisetuuksien etuoikeutuksen vaikutukset ja suhteet asiakasmaksulainsäädännön muutoksiin olisi tullut tässä yhteydessä selvittää. **Arviomme mukaan esimerkiksi vammaisetuuksien etuoikeuttaminen kaikilta osin toimeentulotuessa ei enää asiakasmaksulainsäädännön ja vammaisetuslainsäädännön uudistuksista johtuen ole perusteltua ja loogista. Toteamme myös, että ainakin 2 momentin 5 ja 6 kohdissa on virheelliset viittaukset, jotka tulisi korjata ennen kuin lakia voidaan toimeenpanna.**

13 § Toimeentulotuen määräytymisaika ja laskelma: Säännös on osittain uusi ja osittain siihen on koottu useammasta säännöksestä voimassa olevaa sääntelyä samaan pykälään. **Pidämme yhteen koontia kannatettavana, vaikka pykälän momenttien muotoilu ja perustelut jäävät joiltain osin epäselviksi. Näkemyksemme mukaan 3 momentin viimeinen lause tulisi olla muodossa:** *”Tulot ja käytettävissä olevat varat voidaan kuitenkin jakaa eriin otettavaksi huomioon useampana toimeentulotuen määräämisen ajanjaksona, jos se tulon kertaluonteisuus taikka sen saamisen peruste tai käyttötarkoitus huomioon ottaen tai käytettävissä olevan varallisuuden laatu huomioiden on kohtuullista”.* Nyt ehdotettu sanamuoto on epäselvä sen osalta, rinnastuvatko tulot ja varat toisiinsa eriin jakamisen osalta vai eivät.

Kannatamme 4 momentin muutosta, jossa ansiotuloihin rinnastetaan myös muut tulot. Toisaalta momentin sanamuoto ja siinä oleva viittaus päätöstä seuraavaan kahteen kuukauteen sekä kohtuuttomuus- ja käytettävissä olon vaade tekevät momentin soveltamisesta käytännössä melko mahdotonta. Miten ja millaisissa tilanteissa säännöstä oikein tulisi tai voidaan soveltaa, kun perusteluissa kuitenkin todetaan, että ei ole tarkoitus ollut säätää siten, että henkilö voisi tuhlaata em. rahansa, miten haluaa? Voidaanko ja missä tilanteissa tietoisesti tuhlatut varat siis ottaa tulona huomioon vai ei? **Säännös on näkemyksemme mukaan korjattava soveltamiskelpoiseksi ennen kuin lakia voidaan toimeenpanna.**

Laskelmaan liittyvään 6 momentin asetuksenantovaltuutukseen suhtaudumme varauksellisesti, koska sen osalta vaikutetaan päätyvän tilanteeseen, jossa asetuksella säädettäisiin perusoikeuksien toteutumisen kannalta erittäin keskeisestä asiasta. Asetuksenantovaltuutus tulisi tästä syystä poistaa tai vähintäänkin rajata ja perustella nykyistä selkeämmin ja lisäksi valtuutuksesta tulisi saada perustuslaillinen arvio.

Luku 3 Menettely toimeentulotukiasioissa

Lakiesityksen lausuntokierroksella olleessa versiossa, samoin kuin voimassa olevassakin laissa, 14 §:n kohdalla siirrytään *Lukuun 3 Menettely toimeentulotukiasioissa*. **Huomautamme, että tästä lakiesityksestä ei enää selviä, onko tarkoitus noudattaa voimassa olevan lain rakennetta tältä osin.**

14 § Toimeentulotuen hakeminen; 14 a § Toimeentulotukiasian käsittely; 14 c § Toimeentulotukea koskevan asian siirtäminen Kansaneläkelaitoksesta hyvinvointialueelle: Kuntaliitolla ei sinänsä ole ehdotettujen säännösten uudelleen muotoiluun ja järjestelyyn huomautettavaa. Nämä kolme uudelleen muotoiltua säännöstä, lisättynä ennalleen jätetyllä 14 b §:llä, muodostavat menettelyluvussa suhteellisen loogisen kokonaisuuden ja ovat sisällöltään selkeitä.

Kuntaliitto kuitenkin toteaa, että ehdotetun 14 a §:n perustelut ovat vakavasti virheelliset. Perusteluiden ensimmäisen kappaleen mukaan: ”Pykälän voimassa olevan lain mukainen sisältö kumottaisiin ja sen oleskelua sekä hyvinvointialueiden välistä toimivallan jakoa koskeva sisältö siirrettäisiin uuteen henkilöllistä soveltamisalaa koskevaan 27 §:ään.”

Huomautamme, että voimassa olevan lain 14 a §:ssä säädetään Kelan velvollisuudesta ratkaisutyötä tehdessään kohdistaa perustoimeentulotuen kustannukset tietyllä tavalla kuntakohtaisesti sekä kuntien välisestä oleskeluperiaatteen mukaisesta toimivaltajaosta. Kyseessä on siis kokonaan eri asia kuin yllä perusteluissa väitetty 27 §:ään siirretty sisältö, jolla sinänsä ei muutenkaan ole mitään tekemistä henkilöllisen soveltamisalan kanssa. Nykyisessä laissa ei luonnollisestikaan edes säännellä hyvinvointialueiden välisestä toimivallan jaosta.

Kuntakohtaisesta kohdistamisvelvollisuudesta ei nyt säädellä lakiesityksessä enää missään säännöksessä. **Tämä tarkoittaa käytännössä arviomme mukaan sitä, ettei kunnille voida osoittaa rahoitusvastuuta perustoimeentulotuen kustannuksista, koska missään lain säännöksessä ei varmisteta sitä, että kunnan rahoitusosuudella on laillinen perusta.** Uusi 27 § tai sen 3 momentti ei korjaa tätä, koska siellä säädetään ainoastaan hyvinvointialueiden välisestä toimivaltajaosta eikä suinkaan siitä, miten kustannukset ratkaisutyötä tehtäessä suhteessa kuntiin tulee kohdistaa. Koska perustoimeentulotuen kustannukset on esityksessä ehdotettu jätettäväksi kunnan vastuulle, on menettelyllisestä kohdistamisesta säädettävä, jotta kustannusvastuu olisi todennettavissa ja kustannusten syntymisen perusteet olisivat kunnan tarkistettavissa.

Lisäksi huomautamme, että on välttämätöntä säätää myös hyvinvointialueen velvollisuudesta kohdistaa kustannukset kunnittain täydentävän ja ehkäisevän toimeentulotuen osalta sekä tämän kohdistamisen perusteista. Mikäli kohdistamisesta ei säädetä kuntakohtainen tilastointi ei ole mahdollista ja toimeentulotuen tilastoinnin aikasarjojen luotettavuus tulee kokonaisuudessaan katoamaan. **Arviomme mukaan toimeentulotukitilastojen jatkuvuus ja toisaalta kunnan oikeus seurata toisiinsa sidottujen toimeentulotuen tukimuotojen kokonaiskustannuksia on mahdollistuttava.** Hyvinvointialueen tulee myös etukäteen toiminnan järjestämistä suunnitellessaan tietää, kerätäänkö tilastot kunnittain vai hyvinvointialueittain. Tehdyn

rahoitusratkaisun perusteella ja oleskeluperiaatteen säilyessä laissa ennal-
laan kuntaperustaisuus on ainoa mahdollisuus tämän palvelun tilastoinnille.

Toteamme myös, että 14 §:n perusteluissa lienee virhe pykälän 3 momentin kumoamiseen liittyen. Em. kumotuksi ehdotetun säännöksen sisältö ei vastaa 14 a §:n 3 momentin uutta sisältöä ja 14 §:ssä ei ehdotetun sääntelyn mukaan enää siis ole lainkaan 3 momenttia. Perustelut jäävät näin olen epäselviksi. **Korostettakoon vielä erikseen, että Kuntaliitto kannattaa voimassa olevan 14 §:n 3 momentin kumoamista ja pitää kumoamista hyvänä ja perusteltuna ratkaisuna.**

14 d § Toimeentulotukiasioinnin järjestäminen ja asiakkaan oikeus henkilökohtaiseen palveluun: Meillä ei ole huomautettavaa ehdotettuihin muutoksiin tai niiden perusteluihin ja pidämme tätä säännöstä kannatettavana, vaikkei sinänsä mitenkään mullistavana lisäyksenä lakiin. Uusi 3 momentin yhteisestä tapaamisesta kunnan ja Kansaneläkelaitoksen kanssa myös asiakkaan pyynnöstä voi nähdä lakiesityksen yhtenä harvana todella asiakkaan asemaa parantavana säännöksenä, jossa korostetaan lain toimeenpanijoiden yhteistyön tärkeyttä.

14 e § Toimeentulotukiasioita koskeva Kansaneläkelaitoksen ja hyvinvointialueen yhteistyö: Säännös on kokonaisuudessaan uusi ja siinä säädetään lain perustelujen mukaan hyvinvointialueen ja Kansaneläkelaitoksen välisestä yhteistyöstä. **Kuntaliitto huomauttaa, että säännöksen sanamuodolla ei tuoda minkäänlaisia uusia konkreettisia yhteistyön tekemisen muotoja tai keinoja hyvinvointialueiden ja Kansaneläkelaitoksen käyttöön.** Lisäksi säännöksen perustelut kuvaavat varsin byrokraattisia käytäntöjä. Perusteluihin on nostettu aiemmissa lainvalmisteluvaiheissa pykälässä olleita kokonaisuuksia. Niissä esitetty on nyt osin ristiriidassa käytännön realismin sekä nyt pykälään jätetyn säännöksen kanssa. **Perustelut tulisi näkemyksemme mukaan korjata asiallisiksi ja pykälään ehdotettua sanamuotoa vastaaviksi ennen lain toimeenpanoa.**

15 § Lausunto: 15 §:n sisältö on kokonaan uusi. Säännöksessä ehdotetaan monimutkaista byrokraattista kokonaan uudenlaista asiakkaan kuulemisprosessia edellyttävää käytäntöä tällä hetkellä käytössä olevaan joustavaan asiakaslähtöiseen sosiaalihuollon lausuntomenettelyyn. Ehdotettu sääntely ei tuo tosiasiallista parannusta nykyiseen tilanteeseen, vaan pikemminkin kankeuttaa ja rajaa sitä epätarkoituksenmukaisella tavalla. Sääntelyssä jää myös kokonaan epäselväksi, tarkoitetaanko 1 momentin kuulemisella hallintolain mukaista määrämuotoista kuulemismenettelyä. **Sinänsä siitä, että sosiaalihuollon asiantuntija-arvio tulee erityisesti ottaa huomioon perustointitulotuen päätöksenteossa, on näkemyksemme mukaan tarpeellista säätää, mutta ehdotetussa muodossaan säännös ei tuo käytäntöihin toivottua joustavuutta ja selkeyttä.**

Pykälässä on nyt rajattu ne tilanteet, joita pykälän lausunto voisi koskea. **Tämä 2 momentissa ehdotettu lausunnon sisältöön kohdistuvien tilanteiden rajaaminen, on näkemyksemme mukaan toteutettu epätarkoituksenmukaisesti ja mahdollisesti asiakkaan asemaa heikentävästi.** Esimerkiksi ykkös-kohdassa rajataan nyt sosiaalihuollon lausunto annettavaksi koskemaan vain niitä olosuhteita ja tilannetta, jotka voivat vaikuttaa Kansaneläkelaitoksen päätöksentekoon muiden perusmenojen tarpeellista suuruutta arvioitaessa. Lausuntoa ei siis esimerkiksi voitaisikaan antaa siitä, että sosiaalihuollon näkemyksen mukaan jonkin asiakkaan kohdalla hänen lääkityksensä tulisi turvata pienestä laskennallisesta ylijäämästä huolimatta, vaikkapa asiakkaan vaikean lausunnossa tarkemmin kuvattavan sosiaalisen tilanteen tai asiakassuunnitelmassa suunnitellun itsenäistä suoriutumista tukevan jonkin muun syyn perusteella. Tai että tämän asiakkaan kohdalla tulisi myöntää vuokravakuus, vaikka kyseessä Kansaneläkelaitoksen soveltamiskäytännön mukaan olisi ns. 'mukavuusmuutto'. Myös lausunnon antaminen kiireellisessä tilanteessa tuntuu kestävämmältä sääntelyltä, kun pitäisi keskittyä siihen, että asiakas saa kiireelliseen tarpeeseensa sen avun, johon hän on oikeutettu. Ei myöskään ole selkeää, mitä perusosan alentamiseen liittyvällä lausunnolla tavoitellaan ja miten tämä sovitetaan perusosan alentamisen ehdotettuun monimutkaiseen hahmottomaan prosessiin. **Kuntaliiton näkemyksen mukaan säännöksen suurena riskinä on se, että perustyöhön kuuluva tavanomainen asiakasyhteistyö ja lakiin perustuva tietojen vaihto muuttuu kirjallisten lausuntojen pyytelyksi ja antamiseksi.** Näin voidaan päätyä lisäämään kirjallista byrokratiatyötä entisestään, varsinkin kun lakiesityksessä ei ole varmistettu tai kuvattu, miten tieto viranomaisten välillä saadaan kulkemaan, paljonko lausuntoja arviolta annettaisiin sekä kirjattaisiin ja minkä verran sen arvioidaan vaativan manuaalista työtä.

Olemme huolissamme myös siitä, lisääkö lausunnoksi nimetty asiantuntija-arvion huomioiminen jo nyt suurta perustoimeentulotuen päätösten tarkistusten määrää, joka osaltaan on ollut hämärtämässä asiakkaiden ymmärrystä perustoimeentulotuen sisällöstä ja oikeuksistaan. Mitä Kansaneläkelaitoksen tulisi tehdä, kun se vastaanottaa sosiaalihuollon lausunnon, jonka näkemys poikkeaa esimerkiksi voimassa olevan perustoimeentulotukipäätöksen sisällöstä ja siinä käytetystä valtakunnallisesti yhdenvertaisesta harkinnasta? Onko tarkoitus, että voimassa olevaa perustoimeentulotukipäätöstä aletaan tarkistaa, vaikka lausunto ei muuttaisikaan päätöksen lopputulon vai miten Kansaneläkelaitoksen tulisi toimia? **Huomautammekin, että tässä ehdotuksessa muuttumattomaksi jäänyttä voimassa olevaa 18 §:ää Toimeentulotuen tarkistamisesta olisi mahdollisesti myös pitänyt tästä näkökulmasta tarkastella ja uudistaa.**

Kuntaliiton näkemyksen mukaan säännöksessä ehdotettu lausuntokäytäntö on tarpeettoman raskas sääntelymuoto viranomaisten väliselle yhteistyölle. Tavoitteena tulisi olla se, että kummankin viranomaisen omalla toimialallaan tekemässä työssä syntyvät toisen ratkaisutoiminnalle ja siinä käytettävälle

harkinnalle välttämättömät asiakkaan edun turvaavat tiedot kertyisivät automaattisesti sellaiseen tietovarantoon, jonne kummallakin olisi mahdollisuus päästä tarkistamaan tiedot. Erityisen keskeistä tämä olisi siksi, että samaa lakia toimeenpantaessa päätöksenteon ja siinä toteutettavan harkinnan tulisi perustua samaan tietopääomaan.

16 § Toimeentulotuen maksaminen: Pykälään lisättäisiin uusi 3 ja 4 momentti. Uusi lisättävä 3 momentti käsittelisi maksusitoumuksen menettelystä säätämistä. Tietyissä tilanteissa ehdotetaan säädettäväksi, että tuen myöntäminen edellyttäisi asiakkaan suostumusta. **Kuntaliitto ei kannata, että toimeenpanijan itsehallinnolliseen menettelyyn sekä viranomaisen kustannustehokkuuteen ja viimesijaisen tuen perille menon varmistamiseen liittyvästä vakiintuneesta toimintatavasta säädettäisiin erikseen. Lisäksi vastustamme ehdottomasti suostumuksen liittämistä maksusitoumuksen ehdoksi missään tilanteissa.**

Ehdotetun uuden 3 momentin jälkimmäinen lause kuuluu: *Maksusitoumuksella Kansaneläkelaitos tai hyvinvointialue voivat sitoutua maksamaan toimeentulotukilain 7 a—7 c ja 8 §:ssä tarkoitettuja menoja ja asiakkaan suostumuksella kiireellisissä tilanteissa myös 7 §:n 1 momentissa tarkoitettuja menoja.* **Kuntaliitto huomauttaa, että täydentävänä ja osin ehkäisevänäkin toimeentulotukena myönnettävät menot ovat usein samoja, mitkä jo periaatteessa sisältyvät toimeentulotuen perusosaan.** Muotoilun perusteella herääkin kysymys, mitä nyt oikein on tarkoitus säätää, koska lauseen alku- ja loppuosa vaikuttavat olevan keskenään ristiriidassa tai ainakin toimeenpanijan on vaikea hahmottaa, kumpaa oikeusohjetta on tarkoitus noudattaa. Ja miksi juuri kiireellisissä tilanteissa, joissa tuen perille meno ja nopeus nimenomaisesti tulisi varmistaa, päädyttäisiinkin esimerkiksi toistuvien ruokarahahakemusten kohdalla siihen, että tuki täytyisi maksaa asiakkaan tilille, joka tarkoittaa aina vähintään yhden pankkipäivän viivettä, usein kahdenkin? Ehdotetusta muotoilusta herää myös vahva epäily, onko todella ollut tarkoitus säätää niin, että Kansaneläkelaitos ei voi myöntää ruokarahaa kuin ainoastaan kiireellisissä tilanteissa ja asiakkaan suostumuksella maksusitoumuksena, mutta hyvinvointialueen taas ei tarvitse kysellä asiakkaan suostumusta missään tilanteessa, koska sen myöntämä tuki on 7 c §:n mukaista täydentävää tai 8 §:n mukaista ehkäisevää toimeentulotukea?

Näkemyksemme mukaan maksusitoumuksissa on aina pyritty ottamaan huomioon myös asiakkaan oma toivomus niin kiireellisissä kuin kiireettömissäkin tilanteissa. Toisaalta toimeentulotuessa on kyse viimesijaisesta tukimuodosta, jossa toteutetaan perustuslain 19.1 §:n mukaista viimesijaista turvaa. **Tästä syystä viranomaisella on arviomme mukaan myös erityinen velvollisuus varmistaa, että esimerkiksi lapsiperheen ruokaraha tai jollekin henkilölle kotimatkaan annettu matkalippu kohdistuu nimenomaisesti siihen tarkoitukseen, mihin se on myönnetty hakijan suostumuksesta riippumatta.**

4 momentissa tarkennetaan myös vakiintuneeksi muodostunutta vakuuskäytäntöä. Tämä on sinänsä perusteltua, koska kyse on menettelyn tosiasiallisesta rajaamistarpeesta ja -suuntaamisesta.

Vuokravakuuksiin liittyen huomautamme, että vuokravakuuksien osalta tulisi tehdä myös vaadittavat ennakkovuokriin ja vakuuksiin liittyviä lieveilmiöitä ehkäisevät muutokset huoneenvuokralakiin sekä ennakkovuokrien osalta myös asumistukilainsäädäntöön. Asumistukilakia tulisi muuttaa siltä osin, kuin asumistukea ei nyt voida myöntää ennakkovuokrakuukausille. On kestävämpää ja toimeentulotuen tarvetta pitkittävää, että näille kuukausille myönnetään viimesijaista perustoimeentulotukea ilman perimismahdollisuutta.

17 § Hakijan tietojenanto- ja ilmoitusvelvollisuus: Pykälän otsikkoa on muutettu. Lisäksi on muutettu viittaus asiakaslakiin koskemaan ainoastaan asiakaslain 12 §:ää. Voimassa olevassa lainsäädännössä viittaus koskee asiakaslain 11-13 pykälää. **Huomautamme, että esityksestä tai sen perusteluista ei käy ilmi, miksi säännöksen nimi ja viittaus on muutettu ja aiheuttavatko ne soveltamisessa jotain muutoksia.** Nykyisin voimassa olevassa laissa viitataan jo uuteen asiakaslakiin.

Luku 3 a Tietojen luovuttaminen viranomaisten välillä

Uuteen 3 a lukuun on koottu säännöksiä tietojen vaihdosta viranomaisten välillä. **Säännösten kokoaminen tältä osin yhteen lukuun on näkemyksemme mukaan sinänsä kannatettavaa. Toisaalta huomautamme, että ehdotetusta kokonaisuudesta, jossa osa sääntelystä on asiakastietolaissa ja osa toimeentulotukilaissa, näyttää tulevan monimutkainen ja vaikeasti sovellettava.** Tietojen vaihtamista ja yhteistyötä koskeva sääntely edellyttäisi-kin säännösten sisällön perinpohjaisempaa tarkastelua.

Tietojenvaihtoa koskevan sääntelyn arviointia vaikeuttaa se, että säännöksissä on viitattu valmisteilla olevaan asiakastietolakiin, jota koskevaa hallituksen esitystä ei ole vielä annettu. Näin ollen ko. pykäläehdotusten sisällöstä ei ole tällä hetkellä tarkempaa tietoa.

Esimerkiksi Kansaneläkelaitoksen tiedonsaantioikeudesta on säädetty ehdotetun 18 a §:n 1 momentin alkuosassa ja ko. momentin loppuosassa. Säännökset ovat osin päällekkäisiä. Lisäksi Kansaneläkelaitokseen sovelletaan 18 a §:n 2 momentin mukaan myös ehdotetun asiakastietolain 64 §:ssä säädettyä tiedonsaantioikeutta koskevaa sääntelyä (aiemmin sosiaalihuollon viranomaisen tiedonsaantioikeus).

Toisaalta 15 §:ssä säädetyn hyvinvointialueen lausunnon osalta jää epäselväksi, minkä säännöksen nojalla lausunnon sisältäviä salassa pidettäviä tietoja voidaan luovuttaa hyvinvointialueelta Kansaneläkelaitokselle. Onko

yleisluontoinen viittaus 18 b §:ssä riittävä ilman, että sen todetaan koskevan myös salassa pidettäviä tietoja?

Hyvinvointialueen viranomaisen mahdollisuus antaa oma-aloitteisesti tietoja Kansaneläkelaitokselle 18 b §:n mukaan rajautuu 15 §:n tarkoittamaan lausuntoon, toimeentulotuen alentamisharkinnassa tarvittaviin tietoihin ja täydentävää tai ehkäisevään toimeentulotukea koskeviin päätöksiin. **Ottaen huomioon, että lausunnon sisältö on 15 §:ssä rajattu, tämä voi vaikeuttaa hyvinvointialueen ja Kansaneläkelaitoksen yhteistyötä.**

Ehdotetun 18 b §:n 2 momentissa on myös asetettu hyvinvointialueelle uusi oma-aloitteinen tiedonantotehtävä. Momentissa säädetään, että hyvinvointialueen tulee antaa Kansaneläkelaitokselle tieto täydentävän tai ehkäisevän toimeentulotuen päätöksestä. **Kannatamme sitä, että tästä tiedonantotoiminnasta säädetään selkeästi.**

Nyt kuitenkin itse säännöksessä tai sen perusteluissa ei millään tavalla täsmennetä, mitä 'tiedolla' tässä tarkoitetaan. **Huomautamme, että pelkkä tieto päätöksen tekemisestä ei muuta soveltamisessa ilmenneitä ongelmia.** Ongelmatilanteet liittyvät usein tilanteisiin, joissa perustoimeentulotukioikeutta ei ole muodostunut, mutta joissa sitten täydentävän tai ehkäisevän toimeentulotuen osalta on todettu, että asiakkaan ylijäämä esimerkiksi kuuluu johonkin täydentävän toimeentulotuen mukaiseen menoon. Näin ollen asiakkaalle syntyy perustoimeentulotukioikeus esimerkiksi lääkkeisiin mahdollisesti per heti ja lisäksi ainakaan aiempi perustoimeentulotuen laskelman ylijäämä ei ole enää käytettävissä seuraavan kuukauden perustoimeentulotuen päätöksenteossa. Ehdotettu sääntely ei kuitenkaan nyt varmistaa juuri tämän oikean tiedon liikkumista hyvinvointialueelta Kansaneläkelaitokseen. Pelkkä tieto päätöksen tekemisestä ei riitä. Pitää määritellä miten ja missä aikarajissa tieto pitäisi antaa ja tarkoittaako tiedon antaminen, että hyvinvointialueen tulee antaa tiedoksi kaikki hyvinvointialueen tekemät toimeentulotukipäätökset sisältöineen? Lisäksi tulee arvioida mitkä ovat tämän uuden tiedonantovelvollisuuden taloudelliset vaikutukset.

Lisäksi huomautamme, että hyvinvointialueen oma-aloitteisen ehkäisevän ja täydentävän toimeentulotuen päätöstä koskevan tiedon luovuttamisen osalta tulee täsmentää 18 b §:n 2 momentissa, että tiedot tulee luovuttaa salassapitosäännösten estämättä.

18 f § *Perustoimeentulotukea koskevien asiakastietojen kirjaaminen*: **Toteamme, että emme kannata vanhan 18 f §:n kumoamista.** Kansaneläkelaitoksen rajaaminen sosiaalihuollon ulkopuoliseksi toimijaksi vaikuttaa yhteisen lain toimeenpanoon. Toteamme myös, että monet tietojen vaihtoon liittyvät ongelmat ratkeaisivat, jos säädettäisiin yleisesti ja täsmällisesti niistä kummankin viranomaisen asiakastiedoissa olevista tiedoista, jotka tulee olla sekä Kansaneläkelaitoksen että hyvinvointialueen käytettävissä. **Tällä**

tarkoitamme yhteistä toimeentulotuen tietovarantoa (sosKanta), joka mahdollistaisi samaan asiakastietoon perustuvat ratkaisut ja harkinnan ja näin ollen asiakkaan edun tosiasiallisen sujuvan ja tehokkaan toteutumisen kummankin viranomaisen ratkaisutyössä.

18 g § Hyvinvointialueen tiedonsaantioikeus ja tietojen luovutusvelvollisuus: Huomautamme, että 18 g §:n sisältö ei ole arvioitavissa, koska käytettävissä ei ole asiakastietolain 64 §:n sisältöä.

18 h § Kansaneläkelaitoksen oma-aloitteinen tietojen luovutusvelvollisuus hyvinvointialueelle: Säännöksen mukaan Kansaneläkelaitoksen tulee antaa sallassapitoa koskevien rajoitusten estämättä hyvinvointialueelle tieto 10 §:n 2 momentissa tarkoitettusta toimeentulotuen alentamispäätöksestä. Kuitenkin 10 a §:ssä Kansaneläkelaitos velvoitetaan antamaan tiedoksi hyvinvointialueelle myös 10 §:n 1 momentissa tarkoitettu päätös. Epäselväksi jää onko Kansaneläkelaitoksella oikeutta 10 §:n 1 momentissa tarkoitettua päätöksen tiedoksi antamiseen, koska päätöksessä on salassa pidettävää asiakastietoa.

Luku 4 Toimeentulotuen takaisinperintä

Kuntaliitolla ei ole tähän lukuun tehtyihin muutoksiin kommentoitavaa.

Muutokset ovat teknisluonteisia ja johtuvat järjestämisvastuun siirtymisestä hyvinvointialueille.

Luku 5 Erinäiset säännökset

24 § Muutoksenhaku: Huomautamme, että pykälän 1 momenttiin on jätetty tekemättä välttämättömät sote-uudistuksesta johtuvat tekniset muutokset.

27 § Henkilöllinen soveltamisala: Ehdotettu henkilöllisen soveltamisalan säännös on kokonaan uusi. **Olemme ottaneet tämän säännöksen sisältöön kantaa useissa kohdin jo aiemmin lausunnossa sekä tässä liitteessä, emmekä enää tässä toista edellä todettua. Kuntaliitto toteaa, että sinällään on erittäin tarpeellista täsmentää vakiintuneen ja tilapäisen oleskelun vaikutusta toimeentulotukioikeuteen, kuten nyt pykälän 1 ja 2 momentissa on yritettykin tehdä.** Soveltamisalasäännöksellä voitaisiin modernisoida joitakin toimeentulotuessa nyt olevia ongelmia, mutta mahdollisesti yksiselitteisempi kuin nyt ehdotettu tapa olisi tehdä se avaamalla 1 luvun 2 §. Nykyisin Suomessa tilapäisesti oleskelevien henkilöiden toimeentulotuen myöntäminen on nyt käytännössä toimeenpanijoiden sopimuksen varaista toimintaa ja vaihtelee eri alueiden tai kuntien välillä. **Näkemyksemme mukaan viimesijaisen tuen toimivalta tilapäisesti maassa oleskelevien kohdalla ei voi perustua toimeenpanijoiden sopimukseen, vaan toimivaltasuhteet on selkeästi määriteltävä laissa ja niitä on noudatettava kaikkien toimeentulotuen hakijoiden kohdalla yhdenvertaisesti. Lisäksi toteamme, että 3 momentin sisältö ei vastaa säännöksen otsikkoa, eikä sinne ole siirretty aiemmin väitetysti voimassa olevan 14 a §:n sisältöä.**

27 a § Rahoitus: Pykälässä todetaan, että siinä säädettäisiin voimassa olevan lain 5 §:n tapaan rahoituksesta, mutta koskien kunnan sijaan hyvinvointialuetta. **Huomautamme, että säännös on uuden ehdotetun otsikon osalta epäinformatiivinen.** Hyvinvointialue rahoittaa toimeentulotuesta käytännössä n. 10 %, koska nyt ehdotetussa laissa perustoimeentulotuen rahoitus on jätetty kunnalle.

27 d § Tilastojen laatimisen kannalta välttämättömien tietojen luovutus Kansaneläkelaitokselta Terveiden ja hyvinvoinnin laitokselle. Säännöksen perustelujen mukaan sen sisältö vastaisi voimassa olevan lain 14 g ja 14 h §:ien sisältöjä, jotka on yhdistetty samaan pykälään. Pykälän otsikko muutettaisiin. **Meillä ei tähän säännökseen ole sinänsä huomautettavaa, kunhan huomioidaan aiemmin 14 a §:n yhteydessä esittämämme kannanotot, jotka koskevat tilastoja ja rahoitusvastuun määräytymistä varten tarvittavan kunta-kohtaisen sääntelyn palauttamista sekä kuntakohtaisen määräytymisen sääntelyn laajentamista koskemaan myös hyvinvointialueita.**

27 e § Toimeentulotukiasioiden alueellinen neuvottelukunta. Tästä säännöksestä olemme lausuneet jo aiemmin 5 §:n yhteydessä.

27 f § Kunnan rahoitusosuus perustoimeentulotuesta: Kuntaliitto vastustaa perustoimeentulotuen rahoituksen jäämistä kuntien vastuulle ja pitää sitä perusteettomana ja kuntia epätasa-arvoistavana sekä rahoitusperiaatteen vastaisena. Perusteluja tälle kannalle on esitetty aiemmin tässä lausunnossa. Lisäksi ihmetystä herättää, miksi kunnan rahoitusosuutta koskeva säännös on irrotettu muista rahoitusta koskevista säännöksistä. **Kuntaliiton näkemyksen mukaan rahoitukseen liittyvät säännökset tulisi olla loogisesti peräkkäin, jotta koko toimeentulotuen rahoitusrakenne tulisi kerralla näkyväksi ja ymmärretyksi.**

Sosiaalihuoltolakiin ehdotetut muutokset

Esitysluonnoksessa ehdotetaan, että sosiaalihuoltolain 14 §:ään lisättäisiin 3b) kohta sosiaalihuollon taloudellisen tuen palvelu. Perustelutekstien mukaan muutoksella ei annettaisi hyvinvointialueille uutta tehtävää, vaan sillä halutaan korostaa, että sosiaalihuollossa annettava taloudellisen tuen palvelu on muutakin kuin toimeentulotukeen liittyvää avustamista. Perustelujen mukaan tästä uudesta lisäystä palvelusta ei tehtäisi päätöstä. **Kuntaliiton näkemyksen mukaan ehdotus on vahvassa ristiriidassa sosiaalihuoltolain systematiikan kanssa ja tosiasiallisesti tarpeeton.**

Sosiaalihuoltolain 14 §:ssä esitetyistä sosiaalihuoltolain mukaisista palveluista on 14 §:n lisäksi säädetty jokaisesta palvelusta erikseen. Onkin varsin kummallista, että tässä esitysluonnoksessa ehdotetaan 14 pykälään lisättävän joku sellainen palvelu, josta ei sitten säädettäisikään mitään erikseen ja josta ei myöskään tehtäisi sosiaalihuoltolain systematiikan mukaisia päätöksiä. Miksi palvelu sitten lisättäisiin lain 14 §:ään? Miksi sitä kutsuttaisiin

palveluksi? Sosiaalihuoltolain systematiikan mukaan sosiaalipalveluilla vastataan sosiaalihuoltolain 11 §:n mukaisiin tuen tarpeisiin, jossa 3 kohta on taloudellisen tuen tarve. Edellä kuvattu ja huomioiden laajat sosiaalityö ja sosiaaliohjaus -palvelusäännökset sekä erillislainsäädännöt (toimeentulotukilaki, laki sosiaalisesta luototuksesta), ehdotettu sääntely vaikuttaa tarpeettomalta päällekkäissääntelyltä. **Huomautamme myös, että yksi koko perustoimeentulotuen Kela-siirron tavoite oli sen korostaminen, että sosiaalihuollon tehtävä taloudellisen tuen tarpeisiin vastaamisessa on laajempi kuin pelkkä toimeentulotuen myöntäminen.** Tästä syystä nimenomaan laskennalliseksi ja vähemmän harkintaa sisältäväksi koettu osuus toimeentulotuesta siirrettiin Kansaneläkelaitoksen tehtäväksi, ettei sosiaalialan ammattilaisten tarvitsisi enää tehdä puhtaasti laskennallista työtä. Tästäkin näkökulmasta nyt ehdotettu lisäys sosiaalihuoltolakiin on melko outo. **Ehdotamme säännösehdotuksen poistamista esitysluonnoksesta tai vaihtoehtoisesti perustelujen sisällön tuomista sosiaalityö ja sosiaaliohjaus -säännöksiin niiden muotoilua muuttamalla. Mahdollisesti myös sosiaalinen kuntoutus sopisi tarkoituksenmukaiseksi sääntelypaikaksi.**

Laki kuntouttavasta työtoiminnasta

Kannatamme kuntouttavan työtoiminnan lainsäädäntöön ehdotettuja muutoksia ja toimintarahen sekä matkakorvauksen siirtämistä pois toimeentulotukilaista.